

Yılmaz KARACA
Kimlik Kartları Daire
Başkanlığı
Şube Müdürü

Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tezkiresinden **TÜRKİYE CUMHURİYETİ KİMLİK KARTINA**

Nüfusa ilişkin ilk kayıtlar Osmanlı Döneminde tutulmaya başlanmıştır. İlk kez “Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tezkiresi” ismiyle basılan nüfus durumuna ilişkin Tezkire’de Osmanlı İmparatorluğu’ndan bugüne birçok değişiklik yapılmıştır. “Sicilli Nüfus Ahali İdare-i Umumiyesi”nce dağıtılan bu Tezkireler, tek yaprak çizgili kağıda Osmanlıca basılmıştır.

1836’da “Umur-ı Mülkiye Nezareti” adıyla kurulan ve 1838’de “Dahiliye Nezareti” ismini alan kuruma bağlı, nüfus hizmetlerini yürütmek için 1884’te “Nüfusu Umumiye Müdüriyeti” kurulmuştur. 1889’da “Sicilli Nüfus Ahali İdare-i Umumiyesi” adı verilen bu kurum tarafından Osmanlı İmparatorluğu’nun nüfus durumuna ilişkin “Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tezkiresi” dağıtılmıştır.

Nüfus tezkerelerinin, herhangi bir nüfus kaydına dayanmaması ve tezkereyi taşıyan kişinin nüfus kütüğüne kayıtlı olmaması nedeniyle resmi işlemlerde pek yararlı olmadığı tespit edilmiştir.

Bilinen anlamda **ilk genel nüfus yazımı 1904** yılında yapılmış olup bu yazım neticesinde oluşturulan kayıtlardan ilk nüfus kütükleri ve bu kütük bilgilerine dayanılarak «Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tezkiresi» düzenlenmiştir.

“Devleti Aliyye-i Osmaniyye Tezkiresi” iki bölümden oluşmakta ve Tezkirede; kişinin mesleği, siması, göz rengi ve boyuna ilişkin bilgiler de yer almaktadır.

Birinci kısımda, “Derecat ve sınıfı askeriyesi”, “Müteahhil ve zevcesi müteaddid olup olmadığı”, “Sanat ve sıfat salahiyeti”, “Milleti”, “Tarih ve mahalli viladeti”, “Validesi ismiyle mahall-i ikamet”, “Pederi ismiyle mahall-i ikamet” ile “İsim ve şöhreti” ifadeleri yer almıştır.

Belgenin “Milleti” bölümüne kişinin dinine göre, “İslam”, “Musevi” veya “Hristiyan” yazılmıştır.

“Sicil-i Nüfusa Kayıt Olunan Mahalli” ve “Eşkali” başlıklı **ikinci bölümde** ise kişinin “Nevi mesken”, “Sokağı”, “Mahalle ve karyesi”, “Vilayeti”, “Alameti farika-i sabite”, “Sima”, “Göz”, “Boy” ile ilgili bilgileri kaydedilmiştir.

Osmanlıca olarak çizgili tek yaprak kağıda basılan “Devleti Aliyye-i Osmaniyye Tezkiresi”, Cumhuriyet’in kurulmasıyla 1927 yılındaki ilk nüfus sayımının ardından 1928 yılında Osmanlıca ve 32 sayfa şeklinde olmuştur.

“Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tezkiresi”, 1928 yılında yapılan değişikliklerle “Hüviyet Cüzdanı” adını almıştır.

Bu belgede kişiye göre, “İş bu hüviyet cüzdanında isim ve şöhret ve hal ve sanatı muharrer olan ....bey/hanım, Türkiye Cumhuriyeti tabiiyeti haiz olup ol-suretle ceride-i nüfusda mukayyed olduğu müş’ir iş bu hüviyet cüzdanı ita kılındı” ifadeleri yer almıştır.

Hüviyet Cüzdanı verilemediği durumlarda ise yerine geçen “İlm-ü haber” belgesi düzenlenmiştir.

“Hüviyet Cüzdanı” daha sonraki yıllarda “Nüfus Hüviyet Cüzdanı” ismini almış ve Türkçe yeni harflerle basılmıştır. 32 sayfa basılan bu belgenin ilk sayfalarında kişinin fotoğrafı ile “Aile ismi, yani lakap ve şöhreti”, “Adı”, “Babasının adı”, “Anasının adı”, “Doğum yeri” ve “Doğum tarihi” bilgileri yer almış olup ilerleyen yıllarda bu belgeye, “Soyadı” ile “Erkek mi Kadın mı” ifadesi eklenmiştir.

Çok yapraklı nüfus cüzdanları, 1991 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.

1 Haziran **1976'dan itibaren** "Nüfus Hüviyet Cüzdanı" yerine kart şeklindeki nüfus cüzdanları basılmaya başlanmıştır.

"Türkiye Cumhuriyeti Nüfus Cüzdanı" adıyla "ay yıldızı" sola dönük olarak Merkez Bankası tarafından basılan belgenin ön yüzünde, kişinin adı ve soyadı, anne adı, baba adı, doğum yeri ve tarihi bilgilerinin yanı sıra «Medeni hali», «Kan grubu», «Dini» bilgisi de yer almıştır.

Arka yüzündeki "Nüfusa kayıtlı olduğu yer" bölümüne ise "il", "ilçe", Mahalle", "Köy", Cilt No", Sayfa No", Kütük Sıra No", "Verildiği Nüfus İdaresi", "Veriliş Nedeni", "Cüzdan Kayıt No" ile "Veriliş Tarihi" bilgileri yer almıştır.

Erkeklerin nüfus cüzdanının arka bölümünde ise "Askerlik Cüzdan No" bilgisi de yer almıştır.

3 Temmuz 1989'dan itibaren Türkiye Cumhuriyeti Nüfus cüzdanı, Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü tarafından 'ay yıl-

dızı' sağa dönük olarak basılmıştır. "Medeni hali", "Kan grubu", "Dini" bölümleri belgenin arka yüzünde yer almış olup "Askerlik Cüzdan No" bölümü ise belgeden kaldırılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Nüfus cüzdanlarında **T.C kimlik numarası ilk kez 2001 yılında** yer almıştır.

14 Mart 2016 tarihinde, temaslı ve temassız olmak üzere iki yongaya sahip **Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartları** pilot bölge olan Kırıkale'de, 2017 yılında ise ülke genelinde başvuruları alınıp basılmaya başlanmıştır. 1 Ekim 2020 tarihi itibarıyla yaklaşık **59 milyon kişi** Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartını almıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Kartının ön yüzünde T.C. Kimlik No, Soyadı, Adı, Doğum Tarihi, Cinsiyeti, Seri No ve Uyuğu bilgileri yer almakta olup arka yüzünde ise Anne Adı, Baba Adı ve Veren Makam bilgileri yer almaktadır.

Yongaya sahip Türkiye Cumhuriyeti Kimlik kartı vasıtasıyla görsel olarak veya elektronik ortamda pek çok işlem güvenilir ve süratli bir şekilde yapılmaktadır.

Kaynaklar: <https://www.nvi.gov.tr/tarihce>

